

NICK MONTGOMERY - carla bergman
Neşeli Militanlık

NICK MONTGOMERY Kanada üniversitelerinde öğrenim gördü, dersler verdi. Öğütçü ve yazar.

carla bergman Bağımsız araştırmacı, yazar, film yapımcısı. Vancouver, Kanada'da yaşıyor.

Joyful Militancy. Building Resistance in Toxic Times

© 2017 Nick Montgomery - carla bergman

Bu kitabın yayın hakları Anatolialit Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

İletişim Yayınları 3196 • Politika Dizisi 225

ISBN-13: 978-975-05-3361-7

© 2022 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2022, İstanbul

EDİTÖR Tamil Bora

DİZİ KAPAK TASARIMI Utku Lomlu

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsni Abbas

DÜZELTİ Nebiye Çavuş

DİZİN Berkay Üzüm

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44871

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadag, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

NICK MONTGOMERY - carla bergman

Neşeli Militanlık

Toksik Zamanlarda
Direnişî Örmek

Joyful Militancy
Building Resistance in Toxic Times

ÇEVİREN *Gölnur Elçik*

HARI ALLURI'NİN ÖNSÖZÜYLE

*Daracık alanlarda, boğucu bir atmosferle sarılmışken
taze havanın içeri dolmasına izin veren ve hareket alanını yaratan
dağınıklığı ve hataları hep birlikte kucaklayan
güçlü bir sevgiyle ve belirsizlikle birlikte yol almayı öğrenen
bizlere yeni şeyler yapabilme gücü veren herkese...*

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	9
Önsöz · HARI ALLURI.....	19
Giriş	27
BİRİNCİ BÖLÜM	
İmparatorluk, Militanlık ve Neşe	55
İKİNCİ BÖLÜM	
Dostluk, Özgürlük, Etik ve Yakınlık	89
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
Ortak Mefhumlar Olarak Güven ve Sorumluluk	135
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
Boğucu Atmosfer, Tükenme ve Siyasal Performans	171
BEŞİNCİ BÖLÜM	
Sektör Radikalizmi Çökertmek, Neşeyi Aktifleştirmek	189
Son Söz	237
<i>TERİMLER SÖZLÜĞÜ</i>	249
<i>EK OKUMA</i>	257
<i>DİZİN</i>	261

Giriş

Yeni fikir diye bir şey yoktur. Sadece, fikirleri hissedilebilir kılan yeni yollar vardır.

– AUDRE LORDE¹

Sevginin nasıl altüst edici bir gücü olduğunu ve kısıtlamaların reddetmenin nasıl bir olumlu tarafı olduğunu anlamadan ve gündelik hayattan kopuk bir şekilde devrim ve sınıf mücadelesinden bahseden insanlar, aslında ağızlarında bir korse ile dolaşıyorlar.

– RAOUL VANEIGEM²

Militan olmak için kederli olmanın şart olduğunu düşünme, iğrenç bir amaç uğruna savaşıldığında bile şart değildir.

– MICHEL FOUCAULT³

-
- 1 Audre Lorde, *Sister Outsider: Essays and Speeches* (Berkeley: Crossing Press, 1984), 4.
  - 2 Raoul Vaneigem, *The Revolution of Everyday Life*, trans. Donald Nicholson-Smith (Seattle: Rebel Press, 2001), 26.
  - 3 Michel Foucault, "Preface", *Anti-Oedipus: Capitalism and Schizophrenia*, Gilles Deleuze ve Félix Guattari (Minneapolis: University of Minnesota Press, 1983), xi-xiv.

Bu kitap, direnmek ve gelişmek arasındaki bağlantılar, radikal hareketlerde birbirimizle ilişkilene biçimlerimiz ve kolektif dönüşümün önündeki kimi engeller üzerine uzun zamandır kendi aramızda yaptığımız sohbetleri genişletmek için bir girişim.

Radikal hareketlerin ve radikal mücadele alanlarının çoğunda, dönüştürücü potansiyelleri tüketen bir şey hâkim. Bu alanlara aşına olanların hissettiği bir şey. (Biz de dahil) pek çoğumuz onun bir parçası oldu, yayılmasına katkıda bulundu ve ondan zarar gördü. Öyle bir şey ki, kendimizi en hayat dolu hissetmeyi umduğumuz bir yerde sekterliği, kuşku ve endişeyi besliyor. Dikkatlerimizi acımasızca, hem kendimizdeki hem de başkalarındaki kusur ve tutarsızlıklara yöneltiyor. Deneyim ve merakı yerle bir ediyor. Farklılığa, karmaşıklığa ve detaya düşman. Ya da kendini *en* karmaşık ve en detaylı şey olarak sunup, kendi dışındakileri basit ve aptal görüyor. Böylelikle radikalizm bir ideale dönüşüyor ve herkes bu ideal karşısında yetersiz kalıyor.

Endişeli halimiz, sürekli bir hata arayışı ve yetersizliklerin hatırlatılması, yeni bir fikri yerle bir etmeye yönelik düşmanca tavır, eleştirinin doğal bir tepkiye dönüşmesi, her şeyin acil ama anlamsız olduğu duygusu, sürekli kötü alışkanlıklar ve iyi davranışlar ayırımı yapan yeni bir kuralın dolaşıma girmesi, birbirimizi utandırmakta bir beis görmemeye başlamamız, her gün yeni bir gereklilik ve görev icat edilmesi, korktuğumuz ya da yalnız hissettiğimizde gelen suçluluk duygusu, siyasi perspektifler arasında illa bir kazananı ve kaybedeni olması gereken çatışmalar, baskı karşıtı dilin bir başarı ölçütüne dönüşmesi, bazılarımızın gözlerini zemine, bazılarımızın ise kapağı diktiği siyaset ortamı. Bu durumları gayet yakından biliyoruz. Bunlara hem şahit olduk hem de bizzat deneyimledik.

Bu sorun hakkında konuşmaya başladığımızda arkadaşlarımız hemen kafa sallıyor ya da heyecanla “Evet! Nihayet birileri bunu açıkça konuşacak,” diye karşılık veriyordu. Kimse sorunun tam olarak ne olduğunu ya da neden kaynaklandığını bilmesede, çoğumuz ne hakkında konuştuğumuzun gayet farkındaydık. Tıpkı bizim gibi, onlar da bu sorunun varlığını hissetmiş ve yeniden üretiminin bir parçası olmuştu. Güvendikleri insanlarla bu sorun üzerine sessiz ve dikkatli bir tartışma yürütmüşlerdi. Fakat sorunu görünür kılmak, bir dünya sebep nedeniyle kolay değildi. Bu konudaki rahatsızlığımı dile getirmek ve eleştiri sunmak; saldırı, utanç ve dışlanma riskini göze almayı gerektiriyor. Konuşulması zor bir mesele çünkü bu, en radikal, en baskı karşıtı, en militan olarak konumlandırılan bir şeyi eleştirmek anlamına geliyor. Sürekli şekil değiştiriyor ve farklı boyutlar kazanıyor: Bazen katı bir sınır, bazense bizi karşı karşıya getiren pozisyonların yaygınlaşması olarak ortaya çıkıyor. Nasıl oluyor da açıkça radikal, baskı karşıtı, otorite karşıtı olarak bilinen—kendimizi en canlı ve güçlü hissetmemiz gereken—alanlar; bazen soğuk, boğucu ve sekter alanlar haline geliyor? Hiç kimsenin yeterince radikal olamadığı, sürekli ne kadar radikal olduğumuzu diğerlerine kanıtlamak zorunda kaldığımız bir iklimin oluşmasına sebep olan şeyler ne? Güvensizliği, şüpheyi, endişeyi ve utancı bu kadar yaygınlaştıran şey ne? Bütün bu sorunların kaynağı ne? Nedir bu karşı karşıya kaldığımız şey? Bir şeyden mi yoksa birkaç şeyden mi bahsediyoruz? Bunu başlatan ve ağırlaştıran şey ne ve onu nasıl uzak tutabiliriz?

Bu meseleye ilk kafa yoran biz değiliz. Soruna, her biri sorunun farklı unsurlarına ve kaynaklarına dikkat çeken pek çok farklı isim verildi: *Kederli militanlık*, *havalı-huysuz savasçı*, *maskülenarşizm (manarchism)*, *püritenlik*. Bu kitapta biz sekter radikalizm ifadesini tercih ettik. Araştırmalarımız

ve deneyimlerimiz gösterdi ki, sorunun kökenleri de kendisi kadar çeşitli. Kimileri sekter radikalizmin; heteropatriyarkanın politikayı gündelik yaşamdan koparıırken ilişkilerimizi travma ve şiddetle zehirlemesinden kaynaklandığını düşünüyor. Diğerleri beyaz üstünlüğüne dayanan ve suçluluk duygusuyla beslenen narsistik bir bireyciliğin kökenlerine işaret ediyor. Ya da, yaratıcılık ve merakın yerine konforu ve kıyaslamayı koyan okullaşma politikasına, bizleri birbirimizle küçük rekabetlere girdiğimiz çukurlara hapseden kapitalist bir yaşamın aşağılayıcılığına, acıdan ve hatadan kaçınmak için sığınılan sinizme dikkat çekiliyor. Neoliberalizme eklenmiş kimlik politikası ve kriz içindeki bir dünyanın yaydığı endişe ve terör, toplumsal hareketlerin gücünü kaybetmesi ve militanlığın zayıflaması sebep olarak gösteriliyor. Ya da tam tersine, bu tür radikal çevrelerin varlığı başlı başına sebep olarak görülüyor. Sosyal medyanın beslediği derin güvensizlik hissi ve bu hissini kamusal etkinliklere sirayet etmesi ya da ahlâk, ideoloji, Sol, Maoistler, nihilistler, ahlâkçılar ya da Lenin'in hayaletidir. Muhtemelen hepsinde bir doğruluk payı var, en azından karmakarışık bir ağdan söz ediyor olduğumuz kesin.

Başlarken bir şeyin altını çizmek istiyoruz: Biz sorunu basitçe bir öfke, çatışma ve farklılık sorunu olarak *görmüyoruz*. İnsanlar ne zaman baskının ve şiddetin adını koymak ve ona karşı çıkmak istese, onlara yaptıkları şeyin doğru olmadığını; kibar, iyi niyetli, makul, barışçıl veya sabırlı olmaları gerektiğini söyleyen birileri her zaman çıkar. Ancak bizim direnişi düzene koymak gibi bir hedefimiz kesinlikle yok.

Bu nedenle, sekter radikalizme, nasıl davranılması gerektiğine dair yeni bir kurallar seti icat ederek ya da radikalizmin ne olması gerektiğine dair yeni bir ideal ortaya koyarak karşı konulabileceğine inanmıyoruz. Bu konuda bir yönerge oluşturmak mümkün değil. Bu, kendimizi başkalarıyla kıyaslayacağımız yeni bir ideal yaratmaktan başka bir işe yaramaz. Problemi

daha da kötürümleştirecek uzun bir yapılması gerekenler, yapılacaklar ve yapılmayacaklar listesi eklemekten öteye gitmez. Tersine, düzen sağlama ve denetlemeye yönelik eğilimlerin – meseleyi bu eğilimlere dokunmadan ele almak bir yana– ortadan kaldırılmasına katkı sunmayı umut ediyoruz.

Belki de şu anda, hakkında yazarken bile sekter radikalizmi güçlendiriyoruz. Sekter radikalizmin köklerini ve işleyişini araştırmak; sıkışıp kalmışız, her zaman bir şeyi eksik bırakıyormuşuz, her zaman bir şeyi yanlış yapıyormuşuz ve hiçbir çıkış yokmuş gibi hissettiğimiz boğucu bir atmosferi yeniden üretebilir. Utanca, sekterliğe, suçluluk duygusuna, rekabete veya endişeye işaret etmek, bunların ortadan kalkması için yeterli değil, hatta durumu kötüleştirebilir de. Bu, birbirimize bazen iyi davranmadığımız veya toplumsal hareketlerin bazen kendi aleyhine dönebileceği gerçeğini gözler önüne serme meselesi değil; bu zaten bildiğimiz bir şey. Bu eğilimler kamusal bir sır: Herkesçe bilinen fakat konuşulması kolay olmayan bir sır.⁴ Sorunun kökenlerinin izini sürmek şimdi ve burada ne yapmamız gerektiğine ilişkin pek bir şey söylemiyor. Mesele birkaç çürük elma ya da kötü davranış da değil. En azından bize göre sorun, *oradaki birkaç kişiye* indirgenemez, çünkü kendimizde de bu eğilimleri görüyoruz. Mücadele alanlarımızı bu eğilimlerden arındırabilmenin bir yolu yok, çünkü bu tertemiz olma isteğinin kendisi problemin bir parçasını oluşturuyor.

Dolayısıyla bu çalışma, sekter radikalizme *karşı olmakla* ilgili değil. Sekter radikalizme sırf eleştiriyle karşı konulamayacağına ikna olmuş durumdayız. Eleştiri ve sorgulamalarımız aslında şu soruları sormanın bir yolu bizim için:

---

4 “Kamusal sır” kavramı durumculuk akımı ile ortaya çıktı. Biz kavramı the Institute of Precarious Consciousness’in endişenin çağdaş kapitalizmin kamusal sırrı olduğuna dair tespitinden aldık. (Bkz. Institute for Precarious Consciousness, “Anxiety, Affective Struggle, and Precarity Consciousness-Raising”, *Interface* 6, no. 2 (2014), 271-300.

Nasıl başka türlü olabiliriz? Farklı bir şeyi aktifleştirmeyi mümkün kılan nedir? Farklı bir şey inşa ettikten sonra, onu nasıl muhafaza edebiliriz? Halihazırda farklı bir örneğin deneyimlendiği, insanların daha hayat dolu ve etkin hissettiği yerlere ve alanlara dair deneyimleri nasıl paylaşabiliriz?

Bu doğrultuda attığımız ilk adım, zaten başka türlü olduğumuzu akılda tutmak oldu: Hepimizin alternatif varoluş biçimlerine eğilimli tarafları var. En azından, sekterliğin nezaketle, merakın dönüşüm arzusuyla iç içe geçmesi anlamında, herkes biraz olsun umut vaat eder. Her mücadele alanı farklı eğilimlerden oluşan çok katmanlı bir ekoloji ve sekter radikalizm, bütün bu eğilimlerden sadece bir tanesi. Alternatif yolların serpilip geliştiği sayısız alan ve mekân her zaman oldu ve olmaya devam ediyor. Bizler, sekter radikalizmi teşhis etmenin ve onunla mücadele etmenin ötesinde, bu alanların başka türlü olmasını mümkün kılacak yolların çeşitliliğini ortaya koymaya çalışıyoruz.

Sorular

Bu kısımda, bir süredir arkadaşlarımızla konuşmakta olduğumuz birkaç noktaya değineceğiz: Radikal alanları ve hareketleri dogmatik, kuralcı veya boğucu olmak yerine, dönüştürücü ve yaratıcı kılan nedir? Alternatif biçimde yaşayabildiğimiz ve direnebildiğimiz mücadelelerin, alanların ve yaşam formlarının sürdürülebilir olmasını sağlayan nedir? Basitçe neyin “doğru” olduğunu söylemek ya da “yanlış”tan kaçınmak yerine, insanların birbirlerine itiraz edebilme ve köklemiş davranışlarından vazgeçebilme kapasiteleri nasıl desteklenebilir? İnsanlar gündelik hayata yayılan şiddete rağmen; güven, sevgi ve sorumluluğa dayanan bir ilişkiyi nasıl oluşturabilir? Bu dünyaların sürdürülmesini, gelişip güçlenmesini sağlayan şey ne olabilir?